

Ebből a rövid áttekintésből is kitűnik, hogy Szeged dolgozói, az intézmények, üzemek, művészek értékes produkciókkal állottak elő. Sztálin elvtárs 70. születésnapja alkalmával. S ezen a kulturális vonatkozású seregszemen az is megállapíthatjuk, hogy kulturánk örvendetesen halad, fejlődik a szocialista realizmus irányelvei alapján. Ha számbavesszük azt a jelentős fejlődést, amely aránylag kevés idő alatt jött létre a szegedi kultúréletben, akkor minden reményünk meg lehet arra, hogy ez a kultúra fokozatosan és gyors ütemben halad tovább a szocialista realizmus maradéktalan megvalósítása felé, hogy tükrözze felszabadult népünk, az egész ország örömét és hogy élménydúsabbá, szebbé tegye dolgozóink életét. S ezek a kultúrproduktumok egyben tükrözik azt a mély ragaszkodást is, amelyet városunk a világ dolgozóinak bölcs vezére és tanítója, a hetven éves Sztálin elvtárs iránt tanúsít!

KIRÁLY JÓZSEF

AZ ÜNNEP KÖNYVEI

A magyar üzemek és iskolák, a falu és város, az egész magyar nép lelkes Sztálin-ünneplése méltóan bizonyítja: mennyire közel érzi népünk szívéhez és egész sorsához a haladó emberiség bölcs tanítóját és vezérét, Sztálint! Az ünneplés külső megnyilatkozásai mellett a belső megnyilatkozások is, népünk meggyőződése, rajongó szeretete és hálája a nagy Sztálin iránt, gyönyörű tanúságot adtak december 21-e történelmi jelentőségéről s hogy ennek a nagy napnak értelmét és súlyát a magyar nép is tudta és lemérte. A belső ünneplés fényét és erejét még csak emelte az a körülmény, hogy a magyar könyvkiadás e nagy napra olyan könyveket adott dolgozó népünk kezébe, amelyekből az igazi szeretet, hűség és hála áradt Sztálin elvtárs felé s amelyekből újra meg újra megtanulhattuk: mennyire drága nekünk a nagy Sztálin s mennyire bízhat az ő lángelméjében, zseniális vezetésében a magyar nép is!

A Révai Könyvkiadó NV. két könyve méltóan járult hozzá e nagy nap történelmi jelentőségének lemeréséhez. Leonidze eposza Sztálin ifjúságáról részletesen ismertette és elemezve van lapunk vezetőhelyén. Így ehelyt a másik Révai-kiadvánnyal, az „Ének Sztálinról” című szovjet antológiával foglalkozunk. A 46 verset és népdalt tartalmazó kötetben felvonulnak a legjelentősebb szovjet költők, hogy elmondják dalaikban: mit köszönhetnek ők, a szovjet nép és az egész világ Sztálin elvtársnak. Szinte nincs különbség a gyönyörű költemények között. Valamennyin érezni a szeretet és rajongás nagyszerű érzését, amely felmérni alig tudja Sztálin hatalmas, történelemformáló egyéniségét, ennek az egyéniségnek a népek életére kiható, a haladást, fejlődést biztosító jelentős megnyilvánulásait. Tyihonov Pohárköszöntője, Antokolszkij Esküje, Dzsambul-dalai és Iszakovszkij énekei a költészet utólérhetetlen alkotásai, melyeknek ihletője az a férfiú, akinek köszönhetjük boldog, szabad életünket s akinek örök hálával tartozik a haladó emberiség: hisz egész életét, minden percét és alkotó gondolatát az ő végleges fel-

szabadításukért folyó dicső harcnak szentelte! Szurkov a világ szívének nevezi őt, aki előtti a föld népei titkos óhajukat kitarják:

„Mindazt, mi szívünkben s agyunkban él.
Sztálin nagy szívébe fogadta.
Ezért ismersz rá, mikor ő beszél,
egész korodra s önmagadra.“

Ennek az antológiának minden sora a nagy sztálini korszak diadalát hirdeti! A verseket legjobb fordítóink ültették át magyarra, szinte hibátlanul.

A *Franklin Könyvkiadó NV.* „Sztálint köszöntjük“ című kiadványában a legjobb élő magyar költők Sztálinhoz írott verseit foglalta egybe. Zelk Zoltán és Deveseri Gábor, Kuczka Péter és Állás Gyula, Darázs Endre és Gellért Oszkár mellett ott találjuk legjelentékenyebb költőink sorát, akik elmondják verseikben, mit köszönhet a magyar nép Sztálinnak. Ebből a kötetből feltáruul előttünk saját jövőnk győzelmes, boldog útja, a szocializmus egyre gyorsabb megvalósulásának üteme. Földeák János emlékeztet mindnyájunkat: milyen volt a magyar nép élete a grófi birtokok, tőkés kizsákmányolók és germán szolgahad világában. De Sztálin elvtárssal győztünk. Legyőztük az elnyomókat és most már mi is szabadon, büszkén haladhatunk azon az úton, amely fényesebb jövőbe vezet. Deveseri Gábor „Terjed a fény“ című verse e gyönyörű jövő ígéletében született:

„E fényt, e győztesen növekvőt
ő hozta hozzánk is, Sztálin,
mert negyvenötben ez csillant föl
szabadító fegyverein.“

Ugyancsak a Franklin kiadásában jelent meg Voronyko: „Sztálin küldte e sereget“ c. verseskötve, melyben a kis Petya legszebb álma valósul meg: miután a győztes szovjet hadsereg őt is felszabadítja a német hódítók igája alól, a kis Petya együtt küzd a győztes sereggel Hitler hordáinak szovjet földről való kiűzésében. S mikor szülőföldje is felszabadul s Petya a diadalmas sereggel bevonul kis falujába, így kiált a kis hős:

„Nem én!... Sztálin mentett minket meg, mint
jó apánk,
mert ő ott van mindenütt a világon,
a Kremlben s kis kunyhóban
egyaránt.“

Zelk Zoltán nagyszabású költeményét az *Athenaeum NV.* díszes kiállítású könyvben adta ki. Legjelentősebb magyar költőnk a „hűség és hála.“ hangján elmondja e nagy ünnepre mindazt, amit csak elmondhat Sztálinnak egy magyar költő. A négy részre tagolt verses mű első fejezetében végighordozza a hetven esztendő Sztálin

nevét a világ minden tájára, oda is, ahol még az elnyomatás, a tőkés kizsákmányolás rabláncán sinylődnek a dolgozók. Reményt nyújt e név a ma még sötéttségben élőknek és a már szabad, öntudatos munkások örömeivel biztatja őket: a másik világ urainak tébolyát túlkialtja e napon a „munkátalan milliók családja“ s a nép a béke atyjának nevét, „mindenhol Őt, csak Őt, csak Őt kialtja“. A költemény második részében Zelk megjeleníti a fiatal szovjet állam születését, az építés nehéz éveit, amelyekben már oly nagyon összeforrott a két hatalmas erő: Lenin és Sztálin alkotó ereje. Megrendítő sorok adják tudtul a fájdalmas hírt: Lenin halálát. De halljuk az Esküt, Sztálin esküjét Lenin ravatalánál:

„Amikor elment tőlünk Lenin elvtárs,
örökbe hagyta ránk,
fonjuk, kötözzük téphetetlen szállal
a nemzetközi szolidaritást,
s megesküdött akkor Sztálin Leninnek:
teljesítik végső akaratát.“

A költemény második fele már a szabadabbá lett ország minden nehézséget legyőző, diadalmas útjáról dalol, mely Sztálin vezetésével a kommunizmus megvalósulása felé tart. A hűség és hála hangján köszönti Zelk a felszabadult magyar nép nevében Sztálint, e szabadulás elhozóját, megteremtőjét. S himnikus szárnyalással így köszönti az Ünnepeletet:

„Világ fájáról, népek ajakáról
téptem, kötöttem ezt az éneket,
hogy útján testvérdalokra találva,
úgy köszöntse Sztálint, mint hű sereg:

Vérsedbe, költő, szívünk lángját fonjad,
hogy a Kreml tornyáig föllöbögja
a hűség és a hála énekét!“

Az *Új Magyar Könyvkiadó NV.* az emlékezés könyveit adta ki Sztálin 70. születésnapjára. V. Szejcer a nagy forradalmár észak-szibériai száműzetéséről ír eddig előttünk ismeretlen részleteket. A könyv meggyőzően bizonyítja: mily fiatalon készült már Sztálin a forradalmi elmélet gyakorlati kivitelére. A cári önkény valahányszor a száműzetés súlyos büntetését róta a meg nem alkuvó harcossorsára, Sztálin még keményebb, még szívósabb lett s bár a forradalmi munka továbbfolytatása ilyen körülmények között — pl. a turuhanszki száműzetésben — rendkívüli nehézségekbe ütközött, ennek ellenére Sztálin volt a bolsevikok pártmunkájának szervezője és irányítója. Mindenről, mindig pontosan értesülve volt, mert Sztálint nem lehetett elnémitani!

A „Találkozás Sztálin Elvtárssal“ c. kiadványban az élenjáró szovjet sztahánovisták, tudósok, művészek és politikusok számolnak be életük nagy és felejthetetlen élményéről: Sztálinnal való talál-

kozásukról. A kötet olvasása közben szinte mi magunk is élő részeivé válunk ezeknek a találkozásoknak. A köteten végigvonul a Szovjetunió vezérének, a haladó világ bölcs tanítójának összehasonlíthatatlan, magasrendű jelleme, töretlen harkészsége, enciklopédikus tudása, történelmi előrelátása, bolsevik elvhűsége, végtelenül szerény egyszerűsége és nagyvonalú emberisége. Poszkrebisev ezt írja róla: „Minden lenyűgöző ebben a nagy emberben. Gondolkodásának csodálatos tisztasága és összefogása, utólérhetetlen képessége, hogy a kérdésből azt ragadja meg, ami alapvető, fontos, új, döntő, amittől a többi függ.“

A harmadik könyvben öreg munkások, régi, harcos társai mondják el visszaemlékezéseiket a nagy Sztálinról. E könyv három részből áll. Az első rész a gori egyházi iskola és a tibiliszi papnevelő intézet egykori tanítványainak visszaemlékezését tartalmazza. E visszaemlékezésekből Sztálin gyermek- és ifjúkori eseményei tevődnek össze a mai olvasó előtt. A könyv második része Sztálin elvtársnak a forradalmi munkásmozgalom hajnalán betöltött kimagasló szerepéről számol be. Ebben az időben vetette meg alapját Sztálin a lenini „Iszkra“ irányzat szociáldemokrata szervezeteinek, az ottani munkásságot felsorakoztatta Lenin mögé és óriási pártnevelői munkát végzett. A harmadik rész a „nagy propagandistáról“ szól s ebben a részben mesélik el az egykori harcostársak, öreg munkások élményeiket, találkozásait, emlékezéseiket, melyekből a proletárforradalom nagy vezéregyéniségét ismerjük meg ismét, aki megvetette a gruziai és kaukázusi bolsevik sajtó alapjait, s ezen keresztül vált Marx és Lenin eszméinek mindenkit magával ragadó propagandistájává.

A *Hungária Könyvkiadó NV.* felejthetetlen élményt nyújtó könyvet adott a magyar dolgozók kezébe: a nagy Sztálin életéről készült fényképeket kötötte egybe, nagyalakú album formájában. Az album első képei az ifjú Sztálint mutatják be, a lelkes szervezőt és forradalmárt, majd következik a forradalom előkészítésének ideje. Buzdító, felrázó, lelkes beszédek közben látjuk Sztálint. Képek sorakoznak a Leninnel való találkozásokról, majd a diadalmas Október s az építés első évei. A pártkongresszusokról készült, s Sztálint beszédei közben megörökítő felvételek: képek a legbelsőbb munkatársakkal való együttlétről s képek a gyengéd, apai gondoskodású vezérről, akit oly határtalan szeretettel vesz körül a hálás szovjet nép! A második világháború nagy pillanatai: a sztálini stratégia diádala, a faszizmus összezúzása s a végén: újra látjuk őt a békés, alkotó munka nagy szervezőjeként. Lenyűgöző élmény ez az album mindenkinek. A sztálini egyéniség ereje, hatalma és csodálatos, szuggesztív hatása mély nyomokat hagy a szemlélőben. S a kötet végén a biztonság érzése mindnyájunkban: ahogyan Sztálin kiemelkedő alakja felénk is tekint! Vigyáz ő a mi békénkire is és valamennyi haladó, a békéért harcolni tudó nép életére!

A *Hungária NV.* másik kiadványa a Sztálinról szóló dalok gyűjteménye. Valamennyi dal Sztálinról szól, valamennyi ének Sztálin nevét zengi és tolmácsolja a népek határtalan szeretetét nagy barátjuk és tanítómesterük felé. Sztálin nevével — hirdeti a könyv

címe és mindnyájan tudjuk, érezzük, hogy valóban az ő korszaka ez s az ő nevével épül az új, az eddiginél sokkal boldogabb és szebb világ!

A nagy napra megjelent könyvek ismertetésének sorát a Honvédelmi Minisztérium politikai főcsoportfőnökségének díszes kiadása könyvével zárjuk. Ez a könyv, melynek címe: „Sztálin, a győzlem hadvezére“, összefoglalja a hadvezér és stratégia zseniális, útmutató írásait, tapasztalatait a hadvezetés legmagasabb, sztálini művészetéről. A fegyveres felkelés taktikájától kezdve az imperialista intervenció elleni hadműveletek vezetésén keresztül megismerkedünk a hitleri bandák összevezetésének zseniális elméleteivel, melyeknek gyakorlati kivitelezése is Sztálin örök érdeme marad. A könyv nem hagy kétséget afelől: mennyire más, mennyire új a sztálini taktika és stratégia az eddig ismert burzsoá harcmodorokhoz képest! Csak ezzel az új elmélet-rendszerrel lehetett megvetni alapjait a dicsőséges Vörös Hadseregnek, csak ez a stratégia, a sztálini hadvezetés magasabbrendűsége biztosíthatta a fiatal szovjet állam erejét, biztonságát és sorozatos győzelmeit a betolakodó imperialista és hitleri hordák ellen.

A ma még kardesörtető imperialista hatalmak felé szolgáljon intésül Sztálin zseniális mondása: „A háborúk történetében nem fordult még elő, hogy az ellenség maga ugrott volna a szakadékba. A háború megnyeréséhez az ellenséget a szakadékhoz kell kényszeríteni és a mélybe taszítani!“

HALASZ TIBOR

SZOCIALISTA HANG

1941-BEN A FASISZTA ISKOLAPOLITIKÁRÓL

— *Jegyzetek Vincze László „Politika és iskola“ című munkájához.* —

A kapitalizmus iskolarendszere híven tükrözte a burzsoá erkölcsöt, a kizsákmányoló osztály hatalmi törekvéseit. Az alig tízéves gyermek előtt hármasság állt: gimnázium, polgári iskola és népiskola. Az uralkodó osztály gyermekei gimnáziumba jártak, a proletáriátus és a szegényparasztság fiainak pedig a jóformán semmire sem képesítő népiskola jutott osztályrészüül. A polgári iskola a jobb módú városi polgárság számára épült, s elvértve tört csak be falai közé a munkásgyermek.

A burzsoáziának érdeke volt, hogy a munkás is megtanuljon írni, olvasni, de csak addig a fokig, hogy profithajhászásának eszköze, a gépek robotosa legyen. A magasabb műveltség monopóliumát a maga számára sajátította ki. Ebben az erkölcstelen elnyomó politikában az értelmiség jelentős része nem ismerte fel saját osztályhelyzetét és alázatosan kiszolgáltta urait. Nemcsak bírálatról, hanem még józan mértékről is csak helyenkint, elszórt esetekben beszélhetünk. Annál nagyobb jelentőségű *politikai tett* Vincze László könyve. A fasiszta terror dúlása idején éles látással, bátor kiállással, szocialista öntudattal mutatott rá a korhadtt feudál-kapitalizmus bűneire, s annak iskolai tükröződésére, megnyilvánulási formáira. Csak egy